

munkájához, a kollégáihoz, a sérültekhez, a betegekhez. Az élőkhoz.

GROMON ANDRÁS

„ISTEN ORSZÁGA”:

BENNÜNK VAN? KÖZTÜNK VAN?

RAJTUNK ÁLL VAGY BUKIK!

LK 17,20-21 HELYES FORDÍTÁSA

Amikor a farizeusok megkérdezték tőle, mikor jön el Isten országa, így válaszolt nekik: „*Isten országa nem kiszámítható módon jön el, (21) és azt sem fogják mondani: »Íme, itt!« vagy »Ott [van]!«, mert íme, Isten országa rajtatok áll vagy bukik!*”

Isten országa eljövételének időpontja a kor judaizmusának és apokaliptikájának egyik központi kérdése volt (vö. Mk 13. f.), és buzgón kutatták azokat a jeleket, amelyek alapján úgy vélték, rögzíthetik az időpontot.

A „nem kiszámítható módon” kifejezés görög eredetijét (*uk ... meta paratérészeósz*) szó szerint úgy kellene fordítani, hogy „nem szemmel láthatóan, nem megfigyelhetően, nem észrevehető módon”; csakhogy a *paratérésisz* a *paraterein* igéből ered, amely azt jelenti: *közvetett* módon megfigyelni valamit (vö. Lk 20,20-at Mk 12,13-mal!), tüneteket megvizsgálni, különösen olyankor, amikor a megismerni kívánt tárgyról lehetetlen is közvetlen tapasztalatot szerezni. (A *paratérésisz* szót elsősorban a csillagászatban, időjárási előrejelzésben, horoszkópkészítésben használták.) Ilyen, közvetlenül nem megfigyelhető valóság a jövő is, amelyről a farizeusok érdeklődnek. Mivel a kérdés az idővel kapcsolatos, és válaszában első harmadában (20b v.) Jézus ezt az érdeklődést utasítja el, a „nem kiszámítható” fordítás felel meg a tényleges tartalomnak (a bekezdés elején említettek ugyanis *térbeli* képzettársításokat keltenek).

Jézus azonban nemcsak az időmeghatározásra irányuló kérdést utasítja el, hanem válaszában második harmadában (21a v.) – kérdés nélkül – az Isten országa eljövételének-megvalósulásának helyével kapcsolatos találgatásokat is. Ezek egyrészt *látványos csodák*, csodajelek várásával függtek össze, gondolván, hogy a csodákban „helyileg rögzíthető” Isten működése, „Isten országa” (vö. Mk 4,26-28; 8,11-12; Lk 11,29), másrészt a várakozás *politikai* formáját jelentették, amennyiben

Izrael messiási országának megvalósulását értették „Isten országán” (vö. Mk 10,37; Lk 19,11; ApCsel 1,6).

A két negatív válasz hatásos előkészítése után Jézus válaszában harmadik harmada (21b v.) adja meg a pozitív feleletet: „Rajtatok áll vagy bukik!”

A „rajtatok áll vagy bukik” az eredetiben: *entosz hümon esztin*. Itt, az *entosz* előjárószo *helyes értelmezésében* rejlik az egyik kulcs Jézus válaszához. A nehézséget egyfelől az okozza, hogy az *entosz*-nak három, egészen különböző jelentése van, másrészt az, hogy – az egyértelmű Mt 23,26-on kívül – az egész Újszövetségben csak itt fordul elő, s így lehetetlen összevetések alapján megadni a jelentését.

Elvileg lehetne az *entosz* „*-ban, -ben*” jelentését alkalmazni: „(Isten országa) bennetek van” – ezt azonban Lukács könnyedén és egyértelműen kifejezhetné volna az ilyen értelmű *en* előjárószoval.

Ugyanez vonatkozik az *entosz* „*között*” jelentésére: „(Isten országa) köztetek van” – csakhogy ennek kifejezésére Lukács mindig az *en meszó hümon* kifejezést használja evangéliumában és az Apostolok cselekedeteiben egyaránt, ld. Lk 2,46; 24,36; ApCsel 1,15; 6,15; 27,21 – és különösen Lk 22,27 meg ApCsel 2,22. (Olykor látszólag az *en*-t is használja ebben az értelemben, de alaposabb megfigyelés után látszik, hogy ilyenkor *nem helyhatározói* „között, körében”, hanem „közül” jelentésről [Lk 7,28], vagy személyek egymással kapcsolatos viszonyáról [Lk 22,24], vagy bizonyos magatartásáról van szó [Lk 22,26: „köztetek...” = „ti...” – ez különösen 22,27-tel szembeállítva világos].)

Marad az *entosz* harmadik jelentése: „*valakinek a hatókörében*, hatósugarában, kartávolságában, hatalmi területén, rendelkezési területén belül, befolyási övezetében”. Persze ha ez csak fizikai közelséget akarna itt kifejezni, akkor egyrészt gyakorlatilag azonos lenne az *en meszó* jelentésével, másrészt mégiscsak „statikus”, azaz helyhatározói értelmű választ adna a farizeusok kérdésére, holott azt Jézus már elutasította a 21. v. első felében. Így aztán csak az *entosz* „dinamikus” alkalmazásáról lehet szó (ami ráadásul harmóniában is van a megoldás másik kulcsával, ld. alább): „a ti hatókörötökben van, ti rendelkeztek velem”, azaz: „töletek, a ti akaratotoktól és tetteitektől függ, rajtatok áll”, vagy valóban dinamikus megfogalmazásban: „rajtatok múlik”, s még inkább: „rajtatok fordul” (ahogyan az egyházatyák közül Tertullianus is értelmezte).

Az *entosz hümon esztin* jelentésének tisztázása után már nem nehéz felismerni Jézus válaszában másik kulcsát (amaz nélkül lehetetlen is lenne), vagyis azt, hogy itt is „*az apokaliptikából a morálba való átkapcsolással*” van dolgunk, ahogyan Lk 13,23-24-ben vagy Mk 13,4,9-ben és Mk 13,28-29-ben is, csak

most a legmagasabb szintű elvi megfogalmazásban. Nevezetesen: Miután Jézus elutasította az Isten országa eljövételének idejével és helyével kapcsolatos apokaliptikus találgatásokat, rámutat arra, hogy nem mástól (azaz Istentől) kell várnunk, hanem „*tőlünk függ*”, „*rajtunk fordul*”, vagy még világosabban: „*rajtunk áll vagy bukik*” Isten országának „létrejötté, kibontakozása, megvalósulása” (némileg a mondanivaló szándékával ellentétesen fogalmazva: *rajtunk fordul* a „mikor” és a „hol”, illetve a „bennünk” és a „közöttünk” egyaránt).

Ez a „rajtunk áll vagy bukik” egyaránt jelenti Isten – Jézus által *felkínált* – országának „egyszerű” *elfogadását, befogadását* (ld. Mk 10,14-15) **és** az érte végbevitt, *élet-halál harc intenzitású erőfeszítéseket* („agonizálást”: Lk 13,24), a szükség szerinti „*láblevágást*” (Mk 9,45) és keresztfölvételt (Mk 8,34).

(Tágabb értelemben erről van szó már Jézus „első mondatában” is [Mk 1,15]: „Elérkezett, *egészen közel van* már Isten országa – *változtassátok meg* gondolkodásotokat és életeteket!”; de ld. még Lk 12,54-56-ot is, amelynek az üzenete: „*általam karnyújtásnyi közelségbe került* hozzátok Isten országa” – amit értelemszerűen így egészíthetnénk ki: „már csak meg kell térnetek, hogy meg is valósuljon”.)

Felvetődhet a kérdés: Miért nem találkozunk ezzel az értelmezéssel *egyetlen* fordításban sem? A kézenfekvőnek tűnő válasz: A teológusok számára ez azonos lenne az „önmegváltással”, amit teológiájuk – „ideológiai szemüvegük” és „szemellenzőjük” – minden formában és minden mértékben eleve kizár.

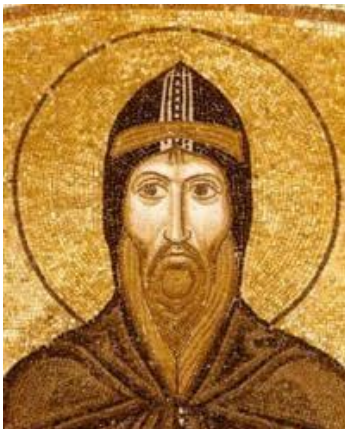
Forrás:

A. Rüstow: ENTOC YMON ECTIN, ZNW, 1960

Az *entosz*-t (ezen a helyen) Rüstow-hoz hasonló értelemben fogja fel két másik szerző is:

C. H. Roberts: The Kingdom of Heaven, HTR 41, 1948

C. H. Dodd: The Parables of the Kingdom, New York, 1961

MIKLOVICZNÉ PANNI

A CSENDRE HANGOLÓDÁS

Jézus Krisztus! Áldd meg a délutánunkat, hogy megnyitva szívünket/lelkünket, befogadói, megtapasztalói lehessünk isteni jelenlétednek.

Egy ünnep belső átélése hozhat az ember életében új gondolatokat, új érzéseket, új akarati impulzusokat, és minden ünnepnek vannak kérdései is. A karácsony pl. azt kérdezi tőlem, hogy minek kell megszületnie bennem. A Húsvét azt kérdezi, hogy milyen önző vágyamnak, tulajdonságomnak kell keresztre feszülnie bennem ahhoz, hogy valamilyen lélek vagy életterület feltámadhasson bennem. A lelki gyakorlat is ünnep, mely hozhat bennem új gondolatokat, új érzéseket és új akarati impulzusokat. És kérdései is vannak. Mivel lelki gyakorlat, jogos a kérdés: Mire vágyakozik a lelkem/szemlémem? Mit kellene gyakorolni, erősíteni, hogy a lelkemben lévő belső forrás energiával lásson el a nehéz napokon is.

Talán épp a belső csend megtalálása, az Úrral való találkozás átélése az, ami hiányzik a lelkemnek? A szívünk/lelkünk vágyik az Úrral való találkozásra, ez a csendünk célja. Sokszor tapasztaljuk, hogy ez a találkozás nem történik meg, bármennyire is szeretnénk. Az ember megteremti a külső csöndet – és meglepik a gondolatai, melyek vagy a múlttal, vagy a jövővel kapcsolatosak, és a lelkünkbe költözik a múlt miatti büntudat, vagy a jövő miatti aggódás – és a találkozás nem jön létre. Hallgassuk, mit mond az ének:

Ének: „Mindig csendben szól hozzád az Úr.

A város zaján hangja nem jut túl.

Enyhe szellő suttogásaként hallok szavát,

ha rátalálsz. Így jön az Úr,

nem látod, de szíved lángra gyúl...

A lelked harca elnyom minden mást,
nem hallok a hívó suttogást.

Bensődben is csendes béke kell,
enélkül Isten nem felel, hiába vársz,
mélybe hull a hívó suttogás.

Hang nélkül szól, figyeld a lélek szavát,
figyeld a csend mit beszél, hagyd a város zaját!

Nincs messzeség, reád talál,
csendben jó az Úr egy éjszakán.”